

PROVINCIALE VERKIEZINGEN 2019

Advies voor een duurzaam verkiezingsprogramma

De Utrechtse natuur- en milieuorganisaties: Natuur en Milieufederatie Utrecht, IVN Natuureducatie, Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschap Erfgoed Utrecht

Regionale uitdaging: groene en gezonde groei

De provincie Utrecht is volop in ontwikkeling. Het stedelijk gebied in de provincie Utrecht zal een aanzienlijke groei doormaken en groeit twee keer harder dan gemiddeld in Nederland. Vanwege de groei van het aantal inwoners en van de economie zal de druk op de stad en op het omringende landschap toenemen. Daarom wordt in de regio flink ingezet op binnenstedelijke verdichting, gezonde verstedelijking, leefbare buurten en wijken, aantrekkelijke en bereikbare steden, energieneutraliteit, mooie natuur en open landschappen.

Dé uitdaging voor de provincie Utrecht wordt dus: de economische dynamiek en groei van steden en dorpen te benutten voor andere maatschappelijke opgaven en kansen. Door groei en ontwikkelingen zó in te richten dat de gebouwde omgeving energieneutraal wordt, bereikbaarheid is verzekerd via gezonde mobiliteit, de leefomgeving groener en klimaatbestendig wordt, en de natuur robuust en voor iedereen bereikbaar is.

Dit versterkt de Utrechtse economie en samenleving en draagt bij aan een krachtige provincie, waar mensen graag willen wonen, werken en verblijven. Maar het vraagt ook om zorgvuldig ruimtelijk beleid, innovatieve oplossingen, samenwerking en nieuwe financieringsmechanismen. De rol van de provincie is van groot belang bij de creatie van dit beleid en de sturing en financiering van deze ontwikkelingen.

Als groene organisaties in de provincie Utrecht werken we graag met de provincie hierin samen. Daarom geven we in dit document ons advies voor de invulling van de verkiezingsprogramma's 2019. In de loop van de jaren hebben we een goed partnerschap opgebouwd met de provincie. Ook de komende periode en na de verkiezingen willen we onze actieve bijdragen blijven leveren aan de uitvoering van onderstaande ambities.

Tot slot, het opstellen van een Omgevingsvisie geeft een unieke kans en (juridisch) instrument om integrale, duurzame en toekomstgerichte kaders te scheppen voor gewenste ontwikkelingen. Eerder hebben de Utrechtse natuur- en milieuorganisaties de [publicatie 'Groen & Gezond in 2050'](#) uitgebracht, ter inspiratie voor deze omgevingsvisie.

LANDSCHAP ERFGOED UTRECHT

Landschap en natuur

De provincie Utrecht kent bijzondere en zeer diverse landschappen, rijk aan natuur en cultuurhistorie. Van het veenweidegebied tot de Gelderse Vallei en van de open Eempolder tot het afwisselende landschap van het Kromme Rijngebied. Voor mensen bieden deze mooie landschappen een prettige omgeving om te wonen, te werken en te recreëren. Stadsbewoners vinden hier rust, groen en de ruimte om te fietsen, wandelen of kanoën. Op deze manier dragen de landschappen dus bij aan de lichamelijke en geestelijke gezondheid van bewoners. De grote maatschappelijke betekenis van groen wordt uitgediept in de recente [Staat van Utrecht special 'Groen in en om de stad'](#). Indirect heeft deze betekenis ook grote economische waarde, in termen van voorkomen van (zorg)kosten, vestigingsklimaat voor bedrijven, woningwaarde en arbeidsproductiviteit.

De landschappen zijn ook belangrijk voor de natuur. De aanwezige landschapselementen geven dieren en planten volop plekken om te rusten, te foerageren en zich voort te planten. Juist de diversiteit aan landschappen en de overgangen daar tussen bieden volop kansen voor biodiversiteitsherstel.

De realisatie van nieuwe natuur en herstel van de biodiversiteit is een belangrijke verantwoordelijkheid van de provincie. Om de biodiversiteit in Utrecht te versterken, is het van groot belang dat het Utrechtse deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt gerealiseerd. Er is de afgelopen jaren al hard aan gewerkt, maar het komt nu aan op de realisatie van de moeilijkere delen. Het natuurnetwerk moet volgens afspraken in 2027 gereed zijn!

Een belangrijk onderdeel van de natuuropgave is de Groene contour. De Groene contour is van belang voor het functioneren van het NNN, maar er is sinds het afsluiten van het Akkoord van Utrecht in 2011 slechts een heel klein gedeelte gerealiseerd. Mede om deze reden scoort Utrecht slecht bij het behalen van de biodiversiteitsdoelen, in vergelijking met andere provincies.

Wat we vragen van de provincie:

- **Bescherming**
 - De aanleg van nieuwe woonwijken en bedrijventerrein moet vooral binnenstedelijk plaatsvinden om landschappen te vrijwaren van verdere aantasting.
 - Bescherm de Utrechtse landschappen en stimuleer dat er wordt geïnvesteerd in de landschappelijke kwaliteiten.
- **Meer groen om dorpen en steden.** Stimuleer de aanleg van groene landschappen rondom steden en grote woonkernen, die goed toegankelijk zijn en uitnodigen tot bewegen. Zorg ook voor structurele financiering van het beheer van deze gebieden.
- **Robuuste natuur**
 - Zet volop in op de realisatie van het Utrechtse natuurnetwerk en werk een strategie uit voor een versnelling van het realisatieproces.
 - Zorg voor een versnelling van de realisatie van de Groene contour door aanvullend beleid en middelen. Biedt ruimte voor vernieuwende pilotprojecten en ondersteun goede initiatieven zoveel mogelijk.
 - Zet de ontwikkeling van het Nationaal Park Heuvelrug “nieuwe stijl” met kracht door.
- **Betrokkenheid.** Stimuleer en investeer in het vergroten van de betrokkenheid van burgers bij en hun verbinding met de natuur, onder andere door natuureducatie voor kinderen en het betrekken van bedrijven en burgers bij natuur.
- **Financiering.** Neem een rol in nieuwe vormen van financiering van natuur en landschap. Bijvoorbeeld in de vorm van een groenfonds uit nieuwe woningbouw of OZB.

Warmtetransitie en energiebesparing

Nederland heeft zich gecommitteerd aan het Klimaatakkoord van Parijs. Daarom wordt in 2018 een nationaal Klimaatakkoord gemaakt. Een van de belangrijke thema's hierin is het verduurzamen van de gebouwde omgeving en de industrie naar een duurzame, aardgasvrije samenleving. Dat kan door energiebesparing en het omschakelen van warmtebron. Elke gemeenten moet hiervoor uiterlijk in 2021 een warmteplan hebben gemaakt om de transitie naar een aardgasvrije samenleving vorm te geven. Het is effectiever als gemeenten hierin samenwerken, om kennis te delen of samen te werken aan gemeentegrens overstijgende projecten. Hiervoor gaan de gemeenten gezamenlijk Regionale Energie Strategieën (RES) opstellen.

Wat we vragen van de provincie:

- **Goede samenwerking en kennisdeling**

- Het energieteam van de provincie ondersteunt actief de RES-sen met kennis, bijvoorbeeld onderzoeken naar warmtevragen, potentiële warmtebronnen of mogelijkheden tot besparen.
- Faciliteer daarnaast kennisdeling over de warmtetransitie met andere stakeholders, zoals netbeheerders, gemeenten, woningcorporaties en bewoners (initiatieven).
- Zet het aanjaagteam SNEL voor de gebouwde omgeving voort om nul-op-de-meter- en andersoortige projecten op te zetten en op te schalen.
- Blijf bouwbedrijven en installateurs stimuleren om de warmtetransitie op te pakken, en ondersteun het technisch onderwijs in het werven en opleiden van technici.

- **Innovatieve projecten**

- Bundel typen woningen in de gehele provincie en schrijf – samen met gemeenten en woningcorporaties – tenders uit aan de markt voor opschaling en versnelling van renovaties naar energieneutraal.
- Bied experimenteeruimte in wetgeving voor innovatieve projecten voor nul-op-de-meter oplossingen, bijvoorbeeld naar voorbeeld van de provincie Friesland
- Stimuleer en faciliteer innovatieve warmteprojecten zoals geothermie of thermische energie uit oppervlakte water. Gemeenten hebben vaak de expertise en het budget niet om dit soort grote projecten zelf op te pakken.

- **Participatie**

Het is essentieel bewoners mee te krijgen, bewonersinitiatieven zoals energie-coöperaties zullen nodig zijn om voor draagvlak te zorgen.

- Draag bij aan kennis, ondersteuning en budget voor de professionalisering van energiecoöperaties en andere bewoners-initiatieven.
- Ondersteun gemeenten bij communicatie richting bewoners over plannen en werkzaamheden in de wijk.
- Ondersteun gemeenten bij het ontzorgen van bewoners. Dit kan door het voortzetten en uitbreiden van het energieloket en het beschikbaar stellen van adviezen aan wijken / collectieven van bewoners.

- **Provinciale instrumenten**

- Stimuleer energiebesparing bij bedrijven via de Wet Milieubeheer. Gemeenten zijn hiervoor verantwoordelijk en de provincie kan hen hierin faciliteren samen met de omgevingsdiensten.

Energielandschappen

In de provincie wordt hard gewerkt aan de omslag naar duurzame bronnen, door enthousiaste bewoners en bedrijven, maar ook binnen de Regionale Energie Alliantie. Tegelijkertijd wordt in de provincie nog maar 3 procent duurzame energie opgewekt. Energiebesparing en zon op daken is niet voldoende voor een energieneutrale provincie in 2040. Windenergie, zonnepanelen, duurzame biomassa, aardwarmte – ze spelen allemaal een rol in de energievoorziening van de toekomst. Landschappen zoals we die nu kennen, gaan dus (opnieuw) aanzienlijk veranderen, om ruimte te bieden aan energieopwekking. Onvermijdelijk zal dat spanning opleveren met alle andere belangen in de leefomgeving, maar met zorgvuldige planvorming zijn er volop kansen in de provincie. Het algemene verzoek aan de provincie voor de komende 4 jaar is dus: help de ruimte te vinden die nodig is voor een snelle energietransitie, en erop toe te zien dat de nieuwe energielandschappen leefbaar blijven en gewaardeerd worden. In de visie die wij eerder uitbrachten, [‘Energieke Landschappen’](#), geven we daar meer voorstellen voor. De NMU schreef eerder de [publicatie ‘Duurzame energieopwekking in de provincie Utrecht; tenminste 16% in 2023.’](#)

Wat we vragen van de provincie:

- **Gebiedsaanpakken**
 - *Gebiedsstrategieën.* Maak samen met gemeenten inzichtelijk welke energieopgave resteert in de verschillende regio's, na energiebesparing, om in 2040 energieneutraal te kunnen zijn en vertaal deze naar concrete aanpakken. Faseer deze opgave en geef de strategie vorm in een RES (zie hiervoor). Betrek daarbij bewoners en andere belanghebbenden: waar liggen kansen, en op welke manier? Neem de regio bij uitvoering van de RES.
 - *Gebiedsontwikkeling.* Breng op gebiedsniveau de verschillende maatschappelijke opgaven (bijv. omtrent recreatie, landbouw, natuur, erfgoed) in kaart, neem daarin ook de bestaande en potentiële kwaliteiten van natuur en landschap mee, en maak op basis daarvan plannen voor integrale gebiedsontwikkeling inclusief energieopwekking.
 - *Handreiking locatiekeuze & ontwerp voor gemeenten en ontwikkelaars.* Faciliteer zorgvuldige planvorming door gemeenten en ontwikkelaars met een handreiking voor zowel het proces van locatiekeuzes als ontwerpprincipes bij energieprojecten.
- **Provinciale instrumenten**
 - *Provinciaal toetsingskader.* Stel (gezien de actualiteit al vooruitlopend op de Omgevingsvisie) een duidelijk ruimtelijk beleid voor zonneparken op waarin ruimte wordt gemaakt voor (lokale) initiatiefnemers onder een aantal voorwaarden: eerlijke verdeling van lusten en lasten, participatieproces in planvorming, inpassing natuur en landschap en multifunctioneel ruimtegebruik. Gebruik de zonneparken om biodiversiteit positief te beïnvloeden.
- **Participatie**

Voor kwalitatief goede en gedragen plannen is het essentieel dat mensen kunnen meepraten, meedoen en meeprofiten.

 - *Lokaal eigendom.* Streef naar 50% lokaal eigendom. Eventueel vorm te geven via een eigen ontwikkelfonds. Draag er ook zorg voor dat de lokale gemeenschap in staat is om het eigenaarschap op zich te nemen. Organiseer een ondersteuningsfaciliteit hiervoor.
 - *Rol energiecoöperaties:* ondersteun vanuit de provincie lokale (burger)initiatieven die duurzame energieprojecten ontwikkelen. Op deze manier komen de lusten van het project ten goede aan de omgeving hetgeen een positief effect heeft op de acceptatie van projecten.

Duurzame en gezonde mobiliteit

Een grote uitdaging is hoe we de provincie Utrecht bereikbaar en tegelijkertijd voldoende leefbaar en gezond houden – met schone lucht en een aantrekkelijke leefomgeving. Diverse maatschappelijke opgaven zoals schone lucht, gezondheid, energietransitie, klimaatverandering en geluidsoverlast, naast uiteraard een duurzaam bereikbare regio, vragen om het anders organiseren van het mobiliteitssysteem. Daarbij maken we een transitie door van individueel en fossiel vervoer naar schoon (zero-emissie) en meer collectief georganiseerd vervoer. Fietsen is vanzelfsprekend voor kortere afstanden, omdat dat sneller, gezonder én duurzamer is. Voor de langere afstanden kijken we naar duurzame en gezonde oplossingen zoals openbaar vervoer, schone en energiezuinige vervoermiddelen, het delen van vervoer en op termijn mobiliteit als een dienst.

Wat we vragen van de provincie:

- **Schone lucht voor iedereen op elke plek in de provincie Utrecht**
 - Uitvoering van de maatregelen die zijn opgesteld in de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht Regio Utrecht, waarbij is afgesproken te streven naar het halen van de WHO-advieswaarden voor schone lucht.
 - Het meten van en inzicht geven in de luchtkwaliteit langs de meetlat van de WHO-advieswaarden (naast het jaarlijks monitoren en rapporteren van de EU-normen, wat nu al gebeurt).
- **Schaalsprong voor de fiets**

Het stimuleren van het gebruik van de fiets wordt gezien als #1 middel voor schone lucht. Het creëren van goede condities voor de fiets is essentieel voor een schaalessprong. Goede en snelle fietsinfrastructuur is daarbij erg belangrijk, maar ook het stimuleren van de fiets voor de korte en middellange afstanden (tot 20 km).

 - Uitbreiding van snelfietsroutes, zodanig dat iedere gemeente binnen de provincie Utrecht is aangesloten op een snelfietsroute en daarmee op het provinciale netwerk van snelfietsroutes.
 - De ontwikkeling en verspreiding van een provinciale kaart met inzicht in de actuele snelfietsroutes en het gehele provinciale (snel)fietsnetwerk.
 - Stimuleer werkgevers in het bevorderen van gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer. En ondersteun gemeenten bij het bevorderen van fietsgebruik.
- **Zero-emissie hoogwaardig openbaar vervoer**
 - Bij de volgende OV-concessie is het uitgangspunt dat elke nieuwe bus een zero-emissie bus wordt.
 - De realisatie van ten minste één extra intercity station in de provincie Utrecht.
- **Mobility as a Service (MaaS) en autonoom vervoer.**
 - Start pilots waarbinnen geëxperimenteerd wordt met het concept MaaS en autonoom vervoer op de openbare weg.
- **Lobby**
 - Lobby bij het rijk ten behoeve van bovenstaande punten en meer financiering naar de regio Utrecht als draaischijf van Nederland.

Groene en klimaatactieve steden en dorpen

Het klimaat verandert. We willen die verandering zo veel mogelijk afremmen, maar het is ook zaak om voorbereid te zijn op de gevolgen van klimaatverandering in de vorm van wateroverlast, hittestress, droogte en overstromingen, zowel in stedelijk gebied als daarbuiten. Dat vraagt om het aanpassen van onze leefomgeving (ruimtelijke adaptatie). Daarom zijn in de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie voorstellen opgenomen voor een klimaatbestendige inrichting, met als doel dat de bebouwde omgeving ook in 2050 nog aantrekkelijk is om te leven. Ruimtelijke adaptatie mag daarom ook op de provinciale agenda niet ontbreken. Een klimaatbestendige groene inrichting leidt ook tot een aangenaam en gezond woon- en werkklimaat.

Wat we vragen van de provincie:

- **Kwetsbaarheden en stresstest**
 - Breng de kwetsbaarheden voor het provinciale grondgebied in kaart, door een provinciale stresstest uit te voeren, waarin bijvoorbeeld de risico's voor provinciale wegen duidelijk worden.
 - Kijk daarbij niet alleen naar kwetsbaarheden in relatie tot wateroverlast, maar ook naar hitte, droogte en overstromingen.
- **Provinciale strategie**
 - Stel een provinciale strategie op die een aanpak bevat voor het omgaan met de risico's (die blijken uit de stresstest).
 - Zet deze provinciale strategie vervolgens ook in voor het vrijmaken van provinciale budgetten en lobby richting Het Rijk voor (meer) geld naar de regio.
 - Zorg dat gemeenten ook een dergelijke strategie maken voor hun eigen grondgebied en help en ondersteun hen daarbij, door bijvoorbeeld actief kennis te delen.
- **Gebiedsontwikkeling en bouwopgaven**

Gebiedsontwikkelingen, de aanleg van nieuwe woonwijken en transformatie van bestaand stedelijk gebied, zoals dat op grote schaal de komende jaren plaatsvindt, zijn uitgelezen kansen om gebieden op een klimaatbestendige manier in te richten.

 - Stimuleer de transformatie van bestaand stedelijk gebied tot klimaatbestendige en waterrobuuste woon- en werklocaties.
 - Ondersteuning gemeenten bij de koppeling van klimaatadaptatie aan gebiedsontwikkeling, door hen te stimuleren tot innovatieve aanbestedingen, experimenteerzones en concrete projecten.
 - Investeer waar nodig mee in pilots voor klimaatbestendige gebiedsontwikkelingen in de regio.
 - Maak klimaatadaptatie onderdeel van alle integrale gebiedsontwikkeling, waaronder de programma's van de Agenda Vitaal Platteland.

U vindt aanvullende informatie in het [inspiratiedocument 'Een klimaatbestendige provincie Utrecht: aan de slag met ruimtelijke adaptatie'](#).

Circulaire economie

Het gebruik van grondstoffen moet drastisch omlaag om onze aarde voor toekomstige generaties te behouden en te beschermen. Wij leven nu in een lineaire economie: de grondstoffen die we nodig hebben om te leven, komen grotendeels als afval in het milieu terecht. Doel is daarom om toe te werken naar een circulaire economie, waarin alle grondstoffen worden hergebruikt zonder verspilling en zonder waardeverlies. Dat vraagt om hergebruik en upcycling van bestaande producten, componenten en grondstoffen; en dát vraagt een ander ontwerp van producten en processen, en niet te vergeten om verandering in consumentengedrag.

Enkele jaren geleden is de regionale Alliantie Cirkelregio Utrecht gevormd, met de provincie als partner. Het doel daarvan is om toe te werken naar een circulaire regio door de economische en innovatieve kracht in de Utrechtse regio duurzaam te versterken. Dit doen we door nieuwe allianties te smeden en kennis te ontwikkelen en te delen, met circulariteit van grondstoffen en producten als uitgangspunt. En door als overheden op te treden als launching customer. Kansen liggen bijvoorbeeld op het gebied van bouw en demontage. Transformatie van bestaand vastgoed en gebieden is een belangrijke opgave in de regio Utrecht. Die opgave biedt concrete aanknopingspunten voor flexibel en demontabel bouwen, duurzaam demonteren en hoogwaardig hergebruik van bouwmaterialen.

Wat we vragen van de provincie:

- **Provincie als launching customer: 50% circulair inkopen in 2025.**
 - Pak deze rol, zowel in projecten (infra) als eigen bedrijfsvoering, voor meer vraag (massa) naar circulaire producten en dus beter betaalbare producten.
- **Ketens sluiten**

Sluit ketens ten behoeve van circulair hergebruik van grondstoffen en vermindering gebruik van 'virgin materialen', zoals in de bouw, rondom afvalvrije kantoren en biobased economy.

 - Stimuleer de ontwikkeling van lokale/regionale ecosystemen rond grondstoffen en hergebruik.
 - Neem een rol als aanjager en financier in pilotprojecten en creëer experimenteerruimte, met name gericht op samenwerking in de keten (ontwerper, producent, consument, verwerking).
 - Ondersteun initiatieven van onderop om hun doelstellingen te bereiken.
- **Werkgelegenheid en opleiding**
 - Investeer in human capital (opleidingen) ten behoeve van (toekomstige) werkgelegenheid en voldoende menskracht.
 - Geef aandacht aan voldoende gekwalificeerd en geoutilleerd personeel, specifiek in de bouwsector.
- **Biocascadering**
 - Stimuleer de hoogwaardige toepassing van biomassa in de keten (biocascadering) en verwaarding van alle componenten van biomassa.
 - Ondersteun regionale initiatieven op het vlak van hoogwaardige toepassing van lokaal/regionaal beschikbare grondstoffen/reststromen, zoals het omzetten van grassen naar isolatiemateriaal, strooizout en vangrails of toepassing van lokaal hout uit stadsbeheer.
 - Organiseer de logistiek, opslag en transport.
 - Faciliteer het bundelen van krachten, de technologische ontwikkeling en innovaties.
- **Lobby naar Rijk / Europa**
 - Voer lobby voor CO2 verwaarding in grondstoffen, een ander BTW-tarief voor duurzame grondstoffen en een zwaardere belasting voor producten van niet-duurzame materialen.

Duurzame landbouw met natuur

Een groot deel van de natuur in Nederland is afhankelijk van het agrarisch cultuurlandschap. Door intensivering en schaalvergroting van de landbouw zijn de grenzen tussen natuur en landbouw echter steeds harder geworden. De kwaliteit van natuurgebied neemt af door de uitstoot van stikstof en de biodiversiteit in het landelijk gebied staat onder druk. Het gaat daarbij niet alleen om vogels en planten, maar ook om insecten en een gezond bodemleven. De ecologische waterkwaliteit in agrarische gebieden voldoet niet vanwege mest en bestrijdingsmiddelen. Het is van belang dat de harde grenzen tussen natuur en landbouw worden opgeheven. Boeren kunnen op een slimme manier juist samenwerken met de natuur en zo hun bedrijfsvoering verduurzamen. Een natuurrijk agrarisch landschap is bovendien van belang voor de bewoners en bezoekers van Utrecht. Mensen genieten hiervan en een mooi landschap nodigt uit tot bewegen, zoals fietsen of wandelen.

Een andere opgave voor de landbouw is de klimaatverandering. De landbouwsector, en met name de veehouderij, draagt voor een belangrijk deel bij aan de uitstoot van klimaatgassen. In Utrecht wordt al volop gewerkt aan de energie neutrale melkveehouderij. Maar dat is lang niet genoeg, er zal nog veel meer in de landbouw moeten gebeuren om de bijdrage aan klimaatverandering te verminderen. Het is niet voor niets dat er bij het nieuwe klimaatakkoord ook speciale afspraken worden gemaakt over de landbouw.

Bij de bodemdaling in het westelijk veenweidegebied komen ook klimaatgassen vrij. Om die bodemdaling af te remmen of te stoppen, zijn maatregelen nodig zoals onderwaterdrainage, vernatting en andere landbouwsystemen, waaronder andere teelten (bv. lisdodde). Ook veenherstel is een mogelijkheid waarmee wordt geëxperimenteerd. Om deze maatregelen en innovaties te stimuleren kan onder andere gekeken worden naar de mogelijkheid van het concept Valuta voor Veen: een regionaal CO2 compensatie systeem om de uitstoot van CO2 door het veenweidegebied te verminderen. Het is een model waarmee een economische drager voor een natter landgebruik en daarmee voor een duurzamere landbouw mogelijk wordt gemaakt.

Wat we vragen van de provincie:

- **Duurzame Landbouw met natuur.** Ondersteun de uitvoering van [het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur](#), opgesteld door de natuur- en landbouworganisaties in Utrecht, zodat deze organisaties samen met de provincie kunnen werken aan een natuurrijk cultuurlandschap, een duurzame landbouwsector en schoon water in de sloten.
- **Veehouderij**
 - Stimuleer een grondgebonden en energieneutrale veehouderij in Utrecht. Houd vast aan het huidige provinciale beleid voor agrarische bouwblokken.
 - Voorkom verdere uitbreiding van de intensieve veehouderij en zorg ervoor dat de huidige intensieve veehouderijbedrijven circulair worden; dat betekent een regionale gesloten kringloop van voeraanvoer en mestafvoer. Benut daartoe ook ruimte die vrijkomt door stoppende boeren voor krimp van het aantal dieren. Zie voor dit onderwerp het advies dat gebiedspartijen hebben uitgebracht vanuit O-gen tbv de provinciale landbouwvisie.